

La Societat Catalana de Geografia els anys noranta

Enric Bertran González

Treballs de la Societat Catalana de Geografia (SCG) ha arribat al número 50 i ho ha fet l'any 2000, data que durant els darrers decennis ha estat una fita de referència de moltes de les prospectives fetes durant el segle xx. És ara, doncs, una bona ocasió de fer balanç de la història de la Societat i un bon moment per mirar endavant. Si es proposa aquí de repassar només els anys noranta, és perquè ja d'altres s'han ocupat de les èpoques anteriors i estalvien a l'autor d'aquestes notes la comesa d'haver-ho de fer ara, al temps que li mostren el camí a seguir per a la dècada que es clou enguany: Lluís Solé i Sabarís,¹ que parlà dels anys de la fundació de la Societat, abans de la Guerra Civil, i dels temps de la immediata postguerra, en el marc d'un article sobre els orígens de la geografia catalana moderna, que deixà inacabat en sorprendre'l la mort; Josep Iglésies,² que feu el relat de quaranta anys (1935-1975), recuperant la memòria de la llarga etapa de clandestinitat que tocà de viure a la Societat; Lluís Casassas,³ qui, prenent el relleu d'Iglésies, analitzà els temps de la represa, que datà entre 1976 i 1989; Vicenç Bieta, Enric Bertran

1. Lluís SOLÉ I SABARÍS, «Sobre la naixença i desenvolupament de la moderna geografia catalana», a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 4, (1985), Barcelona, pp. 15-30, reeditat amb el mateix títol, a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 19, (1989), pp. 31-46.

2. Josep IGLÉSIES, *Els quaranta anys de la Societat Catalana de Geografia*, Societat Catalana de Geografia, (1978), Barcelona, reeditat amb el mateix títol, a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 19, (1989), pp. 11-29.

3. Lluís CASASSAS I SIMÓ, «Una continuïtat assegurada. Aproximació a l'anàlisi del període recent: 1976-1989», a *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 19, (1989), Barcelona, pp. 55-73.

i Montserrat Cuxart,⁴ que ressenyaren els anys a cavall de les dècades dels vuitanta i noranta, sota la presidència de Lluís Casassas i amb l'organització del *I Congrés Català de Geografia (ICCG)* com a fita culminant; i Joan Tort, que féu una acurada anàlisi de la contribució de la SCG a la geografia catalana, des de la seva fundació fins al *ICCG*, document que es publica en aquest volum de *Treballs de la SCG*.⁵

Així, doncs, en el present article es reprendrà el fil el curs 1992-93, allà on el deixaren Biète, Bertran i Cuxart, per oferir una visió retrospectiva d'aquests anys noranta a partir de les memòries anuals d'activitats i d'altres fonts de què pot disposar la secretaria de l'entitat, deixant de banda els aspectes temàtics de la revista, que ja són tractats per Abel Albet i Lluís Riudor en aquest mateix número de *Treballs de la SCG*. La intenció d'aquestes notes sobre aquesta curta i mal comptada dècada és demostrar la fidelitat a l'esperit fundacional de la Societat, que, encara que no fos formulat així, hom té la seguretat de no errar si l'enuncia d'aquesta manera: organitzar activitats de rigorós nivell científic i alhora de caire formatiu, mantenir una postura amatent, crítica i participativa en el debat geogràfic que vehicula la gran diversitat de problemes que afecten Catalunya i el món actual, i esdevenir punt de trobada per als geògrafs, de vegades allunyats per causa de llur especialització professional, a través de les activitats dels cursos acadèmics i de les relacions amb el col·lectiu geogràfic nacional i internacional, sense oblidar la necessitat de mantenir vincles de comunicació i col·laboració amb la resta de la comunitat científica.

La diversitat temàtica

L'ambició d'aquest objectiu que s'acaba d'enunciar obliga a diversificar les activitats de la SCG, per mirar d'atènyer-lo en tota la seva complexitat. Aquí se'n fa una anàlisi desagregada per demostrar millor el grau d'assoliment de les finalitats proposades. Així, per avalar aquest capteniment amatent als problemes de Catalunya i del món, des de la perspectiva geogràfica que correspon, s'ha fet una classificació en cinc grans grups de les conferències pronunciades a la SCG en aquests anys: geografia històrica, geografia política mundial, territori i relacions espacials, història i mètode de la geografia, i geografia econòmica, social i cultural. Aquests cinc blocs temàtics tal vegada són pocs o potser resulten descompensats, i, per tant, haurien de ser d'altres. Atès, però, que establir una classificació dels temes que aborda la geografia no constitueix, com

4. VICENÇ BIÈTE, ENRIC BERTRAN i MONTSERRAT CUXART, «Lluís Casassas i Simó a la Societat Catalana de Geografia: un balanç encoratjador i un record inesborrable», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 33-34, (1992), pp. 63-77.

5. JOAN TORT, «Notes sobre l'aportació de la Societat Catalana de Geografia a la geografia catalana (1935-1991)», *Treballs de la SCG*, núm. 50, (2000), pp. 197-210 (Aquest article correspon a la intervenció que Joan Tort efectuà en el Simpòsium sobre *L'aportació cultural i científica de l'IEC (1907-1997)*).

és obvi, l'objectiu d'aquest treball, admeti's aquesta com a vàlida, perquè permet certa claredat expositiva i dóna idea de la diversitat temàtica de les conferències pronunciades a la tribuna de la SCG.

El bloc de geografia històrica inclou conferències sobre cartografia antiga —les cartes portolanes medievals, la representació històrica de la frontera portuguesa i els mapes de Menorca—, sobre la immigració francesa a Catalunya a d'Edat Moderna, la creació de ciutats a Espanya quan la Il·lustració, els catalans i el comerç d'esclaus, els espais d'oci al litoral barceloní a partir del XVIII i la formació de la xarxa viària catalana. També, es parà atenció més lluny, com en els casos dels atles històrics de les ciutats europees, el poblament de Sud-amèrica relacionat amb la xarxa fluvial o el paisatge del Quebec al segle XIX.

El segon bloc, el de la geografia política mundial, va comptar amb destacades intervencions sobre els plans secrets dels nazis per a l'est d'Europa, els canvis de fronteres a Europa durant el segle XX, el procés d'emergència d'Andorra com a estat, la desintegració de la Unió Soviètica i els conflictes ètnics que desfermà, els pobles iugoslaus, la separació de Txecoslovàquia, les fronteres i límits suïssos i la història del poble kurd; també, es dedicà atenció a aspectes teòrics, com és ara la relació entre democràcia i geopolítica o la dimensió territorial del nacionalisme.

Sota la denominació territori i relacions espacials, s'inclouen temes d'organització territorial —el naixement del regionalisme a França com a projecte polític, la divisió provincial espanyola, les regions administratives portugueses, l'organització territorial de l'administració local a Catalunya i a Andalusia—, de planificació territorial —les polítiques conservacionistes dels centres històrics de les ciutats catalanes, les ciutats metropolitanes de Centreuropa, el Pla d'Espais d'Interès Natural, el Pla Territorial Metropolità i el Pla Territorial de Catalunya— i un seguit de conferències que tractaren altres ben diverses actuacions territorials: els usos del sòl a la Conca de Barberà, l'impacte geogràfic dels parcs temàtics, la gestió de la natura per entitats privades, visions de la Catalunya postolímpica, l'istme pirinenc i la geografia humana, les relacions de la ciutat i el port de Sevilla, els espais urbans i portuaris a les ciutats mediterrànies, les relacions frontereres hispanoportugueses i les xarxes europees de transports.

En història i mètode de la geografia, hi ha conferències sobre quatre geògrafs —Walter Christaller, Edward W. Fox, Elisée Reclus i Paul Vidal de la Blache—, sobre la contribució catalana a l'escola regional espanyola i la represa dels estudis geogràfics rera la Guerra Civil; també s'hi ha de considerar la projecció d'un vídeo on Lluís Casassas dóna la seva visió del que és la geografia, filmació emmarcada en un assaig sobre la innovació metodològica de la geografia espanyola.

En el darrer bloc, titulat geografia econòmica, social i cultural, s'apleguen conferències tan diverses com la imatge del paisatge per part dels escriptors de la Generació del 98, la concentració i dependència empresarial a Espanya, la geografia del vi, les perspectives futures de la viticultura i l'expansió vitivinícola de Raimat, la segregació social urbana, la precarització del treball femení,

el turisme rural i una visió de Catalunya i Barcelona d'un escriptor. Finalment, convé recordar diverses conferències que tingueren com a comú denominador l'anàlisi de les respectives realitats socials: Alaska, el Japó, el desert del Sàhara, la Xina, Bombai i l'Índia, Montreal i Cuba.

El rigor científic

Tot i que la SCG és una tribuna oberta a tothom que vulgui difondre les seves investigacions, és evident que la necessitat de mantenir el rigor que és consubstancial a una entitat científica sota l'empara de l'Institut d'Estudis Catalans obliga a cercar el suport de la Universitat, la autoritat que avala arreu la categoria científica dels seus membres. És per això, que la majoria dels conferencians han estat professors d'universitat, o membres d'acadèmies científiques que hi són vinculades, i titulats universitaris que, pel que fa als geògrafs, són presents, com més va més, en càrrecs de l'administració pública. Tot i això, la SCG ha romàs oberta a estudiosos que no desenvolupen tasques professionals relacionades amb la geografia, però que la vàlua de llurs treballs constitueix prou garantia de qualitat científica.

Una primera relació de professors universitaris de geografia que han ocupat la tribuna de la SCG permet fer-se càrrec de la magnitud i qualitat assolides per aquestes intervencions: Rosa Castejon, Jaume Font, Arlinda Garcia Coll, José Luís Luzón, Roser Majoral, Javier Martín Vide, Francesc Nadal, Isabel Pujadas, Josep M. Raso, Joan Eugeni Sànchez, Mercè Tatjer, Joan Tort, Luis Urteaga, Tomàs Vidal i Joan Vilà Valentí, de la Universitat de Barcelona; Pau Alegre, Mireia Baylina, Martí Boada, Gemma Cànoves, Rufi Cerdan, Maria Dolors Garcia Ramon i Enric Lluch, de la Universitat Autònoma de Barcelona; Josepa Bru, Margarida Castañer, Joan Nogué i Joan Vicente, de la Universitat de Girona; Salvador Anton, Jordi Blay i Josep Oliveras, de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona; Jesús Burgueño, Joan Ganau, Jordi Martí i Joan Vilagrassa, de la Universitat de Lleida. Un segon llistat, que aplega professors de diverses universitats espanyoles, dóna fe de les relacions de la SCG amb la comunitat geogràfica de l'Estat: Antonio José Campesino, de la Universidad de Extremadura; Josefina Gómez Mendoza, de la Universidad Autónoma de Madrid; Fermín Rodríguez, de la Universidad de Oviedo; Ángel Cabo i María Teresa Vicente Mosquete, de la Universidad de Salamanca; Florencio Zoido, de la Universidad de Sevilla; Josep-Vicent Boira i Vicenç M. Rosselló, de la Universitat de València; Soledad Nogués i Francisco J. Gómez Piñeiro, del Instituto Geográfico Vasco «Andrés de Urdaneta». Entre els tècnics geògrafs que treballen a l'administració, cal citar Xavier Baulies, Anna Borbonet, Jaume Busqué, Jaume Massó, Xavier Mateu, Carme Montaner i Isabel Rueda; entre els que treballen pel seu compte, Joan-Pere Gensane. I, entre els geògrafs que no tenen una dedicació professional, Francesc Gurri, Lluís Mallart, Joan Rebagliato i Marc-Aureli Vila.

S'ha parlat molts de cops de la voluntat de síntesi de la geografia, que porta a mantenir una actitud amatent a les tasques d'altres professionals, professors universitaris o no, que comparteixen camp d'estudi amb els geògrafs, per tal de conèixer altra mena de plantejaments i d'enfocaments. Per això, a la SCG s'ha pogut sentir la veu d'advocats (Enric Argullol, Francesc Garrido i Tomàs Pou), antropòlegs (Pedro González Arroyo), arquitectes (Manuel Guardia, Jordi Oliveras, José Luís Oyón i Manuel Ribas Piera), biòlegs, ecòlegs i naturalistes (Josep M. Camarasa, Joandomènec Ros, Jordi Sabater i Jordi Sargatal), economistes (Joan Cals, Albert Carreras, Rafael Pujol i Marçal Tarragó), enginyers (Manuel Herce i Albert Serratos), escriptors (Àlvar Maduell i Ignasi Riera), filòlegs (Joan Terrado), filòsofs (Norbert Bilbeny), geòlegs (Oriol Riba i David Serrat), historiadors (Jaume Codina i Jordi Pagès), marins mercants (Francesc Lleial), periodistes (Sandra Balcells, Joan Pujades i Ramon Vilaró), polítics (Antoni Farrés, Joan Ganyet i Juli Sanclimens) i sociòlogues (Dolors Folch).

La SCG ha pogut convidar a impartir lliçons científiques un bon nombre de professors estrangers. Primer, gràcies a les subvencions atorgades a l'efecte per la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT) de la Generalitat de Catalunya i, després, mercès a l'esforç econòmic de la pròpia SCG, de vegades en col·laboració amb les universitats de Barcelona. D'aquesta manera, s'ha pogut comptar amb la presència de destacats geògrafs d'arreu del món: de l'Alemanya (Metchild Rössler), d'Anglaterra (John Naylor i Tim Unwin), del Canadà (Serge Courville i Paul André Linteau), dels Estats Units (Cindy Katz), de França (Joan Becat, Georges Bertrand, Jean Bisson, Béatrice Giblin, Barbara Loyer, Marie-Vic Ozouf-Marignier, Marie-Claire Robic i Philippe Roudié), d'Hongria (György Enyedi), de l'Índia (Gita Kewalramani), de Portugal (João Carlos Garcia i Carlos Nunes), de Rússia (Yulia Soloviova i Sergei Tharkov), de Suïssa (Walter Leimgruber) i de Txèquia (Jiri Blazek). Als quals, cal afegir Ko Tazawa, sociòleg, i Masaru Ito, cònsol del Japó a Barcelona.

El caire formatiu i la presència arreu del país

És evident que qualsevol acte de la SCG té una vessant pedagògica, perquè contribueix a la divulgació de temes d'interès geogràfic d'índole diversa, a la difusió de noves investigacions o permet exercir el mestratge a partir de diferents metodologies i enfocaments. Tanmateix, els cursos-seminaris que s'organitzen des dels anys setanta, fruit de la perseverança de Salvador Llobet, incideixen més en aquest aspecte formatiu, tal com ell volia, en possibilitar un tractament més profund dels temes proposats. En aquest camp, la SCG ha atès qüestions de caire heterogeni, però procurant sempre de cercar el seu interès en la seva actualitat o en el caràcter novedós que han adquirit des de noves perspectives, com és ara l'estudi d'importants figures històriques de la meteorologia i la climatologia, de l'impacte mediambiental dels incendis forestals, de l'evolució de la cartografia durant el segle xx, de la geopolítica europea, dels

Balcans i dels microestats d'arreu del món, de les tendències i perspectives de les migracions espanyoles o de Joan Coromines com a figura cabdal de la toponomàstica a Catalunya.

La voluntat de la SCG de ser present arreu del país és el que guia la realització de les sortides d'estudi, a través de les quals s'entra en contacte directe amb realitats diverses i es pren coneixement de problemàtiques concretes que afecten, amb més o menys abast territorial, diferents indrets de Catalunya. Així, hom ha pogut constatar el procés de transformació de Terrassa, ciutat que fou seu olímpica; copsar l'impacte territorial de l'embassament de Rialb a les contrades del Mig Segre i la Ribera d'Oliana; conèixer la realitat d'una comarca, la Ribagorça, a cavall de dues comunitats autònomes; descobrir el funcionament a Sant Pere de Torelló d'una central tèrmica ecològica; estudiar l'impacte socioeconòmic de la central nuclear d'Ascó; la transformació del medi físic al Baix Empordà; l'evolució urbanística de Girona; la monocultura del vi i el xampany a l'Alt Penedès; l'expansió del port de Tarragona i l'evolució urbana de la ciutat en èpoques històriques; el vi com a activitat en expansió a la comarca del Priorat; l'observatori meteorològic de l'Ebre; els canvis i les perspectives de futur del Rosselló; el relleu com a factor geogràfic al congost de Mont-rebei; i participar en l'acte d'homenatge a Lluís Solé i Sabarís a Capellades i en la inauguració de la Plaça Lluís Casassas a Sabadell.

Aquest voluntat de presència per tal de mantenir una actitud atent als problemes que es plantegen arreu de Catalunya, a les solucions que s'hi proposen i als avenços que s'hi experimenten, ha dut la SCG a organitzar sortides d'estudi de caràcter monogràfic, per tal d'ampliar un camp d'actuació que, amb només dues l'any, restava massa restringit. Sota el títol de *Descobertes urbanes*, el professor Joan Tort, amb la col·laboració de diversos col·legues, ha dirigit visites a Sant Joan Despí, Vic, al barri de Gràcia de Barcelona, Castellet i la Gornal, Sant Cugat del Vallès i Lleida. Tant en aquestes sortides d'estudi com en les anteriorment citades, s'ha mirat de comptar sempre amb especialistes de les temàtiques estudiades i s'han mantingut contactes amb personalitats del món polític i cultural dels indrets visitats.

Amb un afany igualment geogràfic, s'ha obert una línia de col·laboració amb ARAC (A la Recerca d'Altres Cultures), que ha organitzat fins avui dues expedicions al Marroc, sota els auspicis de la SCG.

Les relacions i col·laboracions amb d'altres institucions

La SCG, al llarg de la dècada dels noranta ha mantingut i incrementat els canals de col·laboració establerts amb diverses institucions i organismes científics que consideren la geografia com a objecte d'estudi o, si més no, com a disciplina afí. Així, la SCG ha mostrat una actitud participativa i organitzativa en diferents iniciatives promogudes per l'Institut d'Estudis Catalans: el *Debat sobre els incendis forestals*; el simposium *L'aportació cultural i científica de l'Institut*

d'Estudis Catalans (1907-1997),⁶ organitzat per commemorar el 90è aniversari de la seva fundació; el *projecte d'estudi de l'evolució de la geografia als Països Catalans*,⁷ que dirigí el professor Joan Vilà Valentí, aleshores vicepresident i ara president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC; i el *Diccionari de la llengua catalana*, en les dues edicions del qual la Junta de Govern ha canalitzat la intervenció de diversos socis. La SCG també ha col·laborat en l'organització d'actes amb d'altres societats filials de l'IEC —*Les xarxes ecològiques i la conservació de la diversitat biològica i paisatgística de Catalunya*,⁸ conjuntament amb la Institució Catalana d'Estudis Agraris, la Institució Catalana de Història Natural, la Societat Catalana de Biologia, la Societat Catalana d'Estudis Jurídics i la Societat Catalana d'Ordenació del Territori— i amb d'altres institucions catalanes, com en el programa d'activitats que el Centre Excursionista de Catalunya organitzà en ocasió del *Segon Centenari del Mesurament del meridià Dunkerke-Barcelona* i en els actes d'homenatge a Eduard Fontserè, amb motiu del 25è aniversari de la seva mort. De cara al curs 2000-2001, la SCG ha prestat suport a la Fundació Occitano-Catalana, entitat organitzadora de l'*Eurocongrés 2000 dels espais occitans i catalans*.

Pel que fa a les relacions de la SCG amb organismes forans, cal esmentar la participació en la *III Trobada de Geògrafs d'Euskal-Herria i Catalunya*, organitzada per l'Institut de Geografia Vasco «Andrés de Urdaneta» i la Universitat de Barcelona; el suport a la taula rodona dedicada als *Estudis de Població*, activitat inclosa en el *V Congrés de la Població Espanyola*, organitzada pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, el Centre d'Estudis Demogràfics i el Grupo de Población de l'Asociación de Geògrafs Españoles (AGE), i la publicació de ponències i relatories;⁹ la presència a la trobada de societats geogràfiques europees que se celebrà a la Haia en el marc del 28è Congrés de la Unió Geogràfica Internacional (UGI), on fou representada per Roser Majoral; i l'adhesió a la iniciativa de l'AGE de crear un col·legi de geògrafs.

La SCG ha participat en diversos debats sobre temes geogràfics: la discussió del *Pla Territorial de Catalunya*, conjuntament amb la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, el Col·legi d'Advocats, l'Agrupació d'Arquitectes Urbanistes, el Col·legi d'Economistes, el Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports, el Col·legi-Associació d'Enginyers Industrials, l'Agrupació de Tècnics Urbanistes i l'Associació Espanyola de Ciència Regional; el debat sobre el mateix tema que endegà la Federació Catalana de Municipis, així com el del *Pla Territorial Metropolità de Barcelona* que se celebrà a l'Institut Tecnològic de

6. ENRÍC BERTRAN, MONTSEITAT CUXART, i ENRÍC MENDIZÀBAL, «La Societat Catalana de Geografia, una història que comença el 1935», *L'aportació cultural i científica de l'IEC (1907-1997)*, Institut d'Estudis Catalans, pp. 181-185.

7. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 45, pp. 9-86.

8. La SCG fou representada per Joan Tort, que llegí una ponència titulada *El medi i el paisatge a Catalunya, criteris i prioritats per a conservar-los*, que roman inèdita, com la resta de materials de les jornades.

9. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 41, pp. 105-257.

la Construcció de Catalunya. I ha donat suport a diverses actuacions, com és ara el cicle de conferències *Montseny, medi i home*, organitzat per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, la Rectoria Vella de Sant Celoni i la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, i el *Master en intervenció i gestió del paisatge*, organitzat pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Finalment, cal esmentar la presentació de dos llibres, els autors dels quals són destacats membres de la SCG: *La formació de les xarxes de transport a Catalunya, 1761-1935* de Jaume Font i *De la vegueria a la província, la formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1790-1850)* de Jesús Burgueño.

Les publicacions i el premi Lluís Casassas i Simó

En parlar de les publicacions, cal començar per *Treballs de la SCG*, que en disset anys, des que es fundà el 1984, ha vist aparèixer una mitjana de tres números l'any. Durant l'època analitzada s'ha editat des del núm. doble 33-34 fins aquest 50, fita notable en el conjunt de les publicacions geogràfiques del país. Sense caure en cofoïsmes, hom pot remarcar la continuïtat assolida, la publicació sistemàtica de les conferències pronunciades a la tribuna de la Societat, el reflex de la diversitat temàtica per què s'interessa la geografia, la participació d'autors de diferents categories professionals i distintes disciplines científiques, fruit de ser l'òrgan d'expressió de la SCG i una plataforma a disposició de l'àmplia col·lectivitat dels geògrafs. No val la pena estendre's més en això, perquè en aquest número de *Treballs de la SCG* ja hi ha dos treballs que ho demostren a bastament: el de Abel Albet i Lluís Riudor, en una anàlisi dels continguts dels cinquanta números de la revista, i els índexs temàtics i d'autors fets per Jesús Burgueño. Sí, però, cal reconèixer un fet fonamental que ha permès arribar a aquest número 50: el suport econòmic de la Diputació de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans, que contribueixen a mantenir una economia sanejada i a fer arribar la revista als socis sense cap despesa addicional a la quota anual.

En aquests anys noranta, la disponibilitat de recursos econòmics ha permès la publicació d'un parell de llibres que constitueixen sengles homenatges a dos membres insignes de la SCG: Marc-Aureli Vila i Salvador Llobet. Del primer, s'ha editat *Aportació a la terminologia geogràfica catalana* (1998), treball pacient de molts anys de dedicació a la geografia. Del segon, ha aparegut enguany l'obra titulada *Salvador Llobet i Reverter: la geografia, entre ciència i passió*, de Francesc Roma. A més, la SCG ha col·laborat en la publicació de *L'home i el territori, vint converses geogràfiques* (1999), de Joan Tort i Pere Tobaruela, i de les ponències i conferències del *III Encuentro de Geografía Catalunya-Euskal Herria* (1993). I encara es pot afegir el recull d'*Escrits de Josep Iglésies i Fort*, on la SCG aportà la feina de recerca i tractament dels materials, publicat a càrrec de la Diputació de Tarragona, com a contribució al ICCG. No cal dir que la SCG voldria editar més, fins i tot encetar una col·lecció de llibres de geografia; això,

però, és un repte difícil d'assumir, perquè exigeix disposar d'altres fonts de finançament estables que les que possibiliten *Treballs de la SCG*.

En morir Lluís Casassas, la SCG va organitzar, conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona, un acte d'homenatge al Saló de Cent.¹⁰ També li'n feren l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat de Barcelona i la Fundació Bosch i Cardellach. Endemés, la SCG s'adreçà als ajuntaments de Sabadell i Barcelona per dedicar algun carrer d'aquestes ciutats a la memòria de Lluís Casassas i actualment senyals places n'hi porten el nom. Tanmateix, calia fer quelcom més que en preservar el record i ho fes d'una manera permanent i directament vinculada al mestratge de la geografia. Així fou com hom pensà a instituir un premi amb el seu nom i acordà que fos per a estudiants i llicenciats de poc, perquè així es recordava la vocació de mestre que presidí sempre la seva vida professional, cosa que Lluís Casassas demostrà no renyida amb la seva pertinença a la més alta institució científica, la universitat, i en la seva categoria màxima, la càtedra.

Lluís Casassas havia fet seva la preocupació del seu mestre Solé Sabarís per les publicacions, expressada en aquella frase, manta vegada repetida: «una societat que no publica és una societat morta». És per això que aparegué *Treballs de la SCG*, per esdevenir l'òrgan d'expressió dels socis, per publicar conferències pronunciades a la tribuna de la Societat i també perquè els geògrafs novells hi poguessin difondre llurs investigacions. No cal dir, doncs, que un dels objectius de la revista serà la publicació dels treballs guardonats amb el Premi Lluís Casassas, cosa que s'ha pogut acomplir fins enguany, així com de bona part dels accessits concedits. La difusió d'aquestes recerques mira de reflectir l'esperit del premi, afegir justícia a una modesta dotació econòmica (100.000 pessetes) i compensar els esforços de moltes hores de feina. Aquest guardó forma part del cartell de premis de l'Institut d'Estudis Catalans i ha estat ja convocat en cinc ocasions. Han estat premiats *Dona i reestructuració a les àrees rurals: el cas de l'agroturisme a les comarques del Solsonès, el Bages i el Berguedà*¹¹ (1996), *Processos erosius als camps abandonats del Parc Natural del Cadí-Moixeró*¹² (1997), *Les zones humides: una aproximació des de la geografia*¹³ (1999) i *Empremtes glaciàries i periglaciàries a la serra d'Enclar (Andorra)* (2000).

Els autors de la feina

Hom no pot deixar de fer esment de qui ha estat responsable de la feina feta, perquè és de justícia tributar un merescut reconeixement a tothom que ha intervingut en el conjunt de les activitats i iniciatives desenvolupades per la SCG. I un vol començar per qui ha estat president tots aquests anys, Vicenç Biete i Farré, que no ha estalviat temps ni esforços a la SCG. Esforços dirigits a sane-

10. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 33-34, pp. 29-56.

11. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 42, pp. 37-100.

12. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 46, pp. 71-95.

13. Vegi's *Treballs de la SCG*, núm. 48, pp. 27-49.

jar l'economia de la SCG, endeutada rera el ICCG i sense Lluís Casassas per sortir del mal pas, fins arribar a la solvent situació actual. Esforços encaminats a mantenir una regularitat quant a activitats i publicacions. Esforços esmerçats a fer sentir la veu de la SCG al si de l'IEC, on les necessàries reestructuracions de la institució semblen, de vegades, menystenir l'opinió de les seves filials. Tot plegat, amb una decisió ferma, sempre acompanyada d'aquell tracte afectuós, a l'hora que distingit, que qui coneix Vicenç Biete no triga a reconèixer i admirar. Val a dir que durant els seus mandats com a president, Vicenç Biete ha tingut el suport de quatre persones que han ocupat la vicepresidència: M. Dolors Garcia Ramon (fins 1993), Roser Majoral (1993-96), Josep Oliveras (1996-99) i Francesc Nadal (des de 1999). Tots ells s'han encarregat de dirigir la programació de conferències, cursets i seminaris, comptant amb la col·laboració de diversos membres de la Junta de govern: Pau Alegre, Rosa Ascon, Jesús Burgueño, Montserrat Cuxart, Enric Mendizàbal, Lluís Riudor i Joan Tort. Quant a les sortides d'estudi, s'ha de remarcar la tasca organitzadora de Joaquim Cabeza i Joan Tort. I, especialment, cal destacar el paper Marc-Aureli Vila, delegat de l'IEC a la Junta de govern, que amb una encomiable voluntat de servei ha prestat suport, ha ofert consell i ha sabut transmetre l'esperit emprenedor propi de les persones que estan renyides amb el defalliment.

Pel que fa a *Treballs de la SCG*, cal destacar la feina d'Enric Mendizàbal, que ha reeixit a dirigir un consell de redacció, pel qual han passat, al llarg d'aquests anys noranta, Pau Alegre, Rosa Ascon, Enric Bertran, Vicenç Biete, Jesús Burgueño, Joaquim Cabeza, Montserrat Cuxart, M. Dolors Garcia Ramon, Roser Majoral, Francesc Nadal, Josep Oliveras, Lluís Riudor i Joan Tort. Ha estat una activitat intensa de demanar i traduir articles, transcriure conferències, garantir un necessari rigor científic, vetllar per la correcció lingüística i corregir proves d'impremta, que ha exigint esforços i dedicació horària notables. En aquest apartat de comunicacions, no s'ha d'oblidar el disseny, redacció i manteniment per part de Pau Alegre de la web de la SCG, on figura una relació de totes les activitats des de 1935, els índexs de tots els números de *Treballs de la SCG* i esment d'altres publicacions, el directori de socis, amb pàgines personalitzades de les seves col·laboracions amb la SCG, etc.¹⁴

Fins ara, sols s'han citat persones que han estat o són membres de la Junta de govern de la SCG. No fóra just cloure aquesta relació de noms sense anomenar els ponents dels jurats de les cinc edicions del Premi Lluís Casassas, tot recordant la seva feina del tot desinteressada, fruit només de la seva voluntat de col·laboració amb la SCG: Pau Alegre, Jesús Burgueño, Jordi Clua, Montserrat Cuxart, Rafael Giménez, Jordi Martí, Enric Mendizàbal, Juan Antonio Módenes, Carme Montaner i Josep Oliveras. Tampoc un no pot oblidar una gran quantitat de persones que han participat en les sortides d'estudi: Jesús Burgueño, Jaume Busquets, Dolors Carbó, Margarida Castañer, Joan Lafarga, Carme Montaner, Josep Oliveras, Narcís Rucabado, Roger Sanromà, Concepció

14. Vegi's Pau ALEGRE, «Pòrtic», *Treballs de la SCG*, núm. 49, pp. 5-8 i <http://www.iec.es/scg>

Sugranyes, Pere Tobaruela, Antoni Tulla, etc. Així mateix, cal recordar els adjunts a la Junta de govern: Margarida Castañer, Jordi Martí i Josep Oliveras, els quals, des de Girona, Lleida i Tarragona, respectivament, han organitzat activitats de la SCG a les universitats d'aquestes ciutats i la hi han representada. I, en acabat, cal reconèixer l'assistència de socis i amics als actes organitzats per la SCG. Sense ells, la feina feta hauria tingut poc sentit.

En aquests anys noranta objecte d'anàlisi, el nombre de membres de la SCG ha passat de 415, en començar el curs 1992-93, a 459, el juny d'enguany, amb el nomenament de tres socis d'honor: Cristòfor Cardús i Canals, Marc-Aureli Vila, Joan Rebagliato i Font. Aquest moviment de socis, que correspon a les altes i baixes pròpies de qualsevol institució, no pot amagar dues pèrdues que fan mal, la de Lluís Casassas i Simó, mort el 1992, i la de Josep Homs i Coromines, traspasat el 1997. De Lluís Casassas, figura indissociable de la SCG, se n'ha parlat en aquest mateix article. De Josep Homs, mestre i geògraf, cal recordar que era un distingit membre de la SCG, amb qui mantenia una col·laboració constant i especialment significativa, encetada en ocasió del *ICCG* i de la sortida d'estudi de Granollers, on ell vivia i estava vinculat professionalment.¹⁵

Fora d'aquest moviment de socis, encara cal registrar la mort, l'estiu passat, de Cristòfor Cardús, membre honorari i fundador de la SCG. A part de la seva dimensió humana i la seva vàlua com a geògraf, Cristòfor Cardús representava bona part de la nostra història viscuda com a institució, era testimoni d'una època en què la geografia mirava d'obrir-se camí en el món acadèmic.¹⁶

En acabat, s'ha de deixar constància que la millora del funcionament administratiu de la SCG és degut al fet de disposar d'una secretaria administrativa, el manteniment econòmic de la qual corre a càrrec de l'IEC. Des de 1994, la SCG ha tingut com a secretària Maria Llobart i, des de 1998, Isabel Munujos. Totes dues han desenvolupat una feina eficient i han permès que la SCG tingués una secretaria permanent en horari laboral.¹⁷

Les perspectives i reptes de futur

La Junta de govern de la SCG realitzà el juny de 1999 una reunió de reflexió sobre la comesa d'aquesta institució, dels enfocaments escollits en abordar els temes d'estudi, i al voltant dels seus objectius, d'ara i endavant, tant en l'àmbit de la comunitat científica com en el marc de la societat catalana. Fruit d'aquesta trobada foren els plantejaments següents, que serveixen molt bé per parlar de les perspectives i reptes de futur de la SCG. L'autoria del que es dirà correspon, doncs, a tots els membres de la Junta de govern, inclòs qui signa aquest article, el qual és, això sí, el responsable únic de qualsevol mala interpretació.

15. Vegi's la nota necrològica «En la mort de Josep Homs», *Treballs de la SCG*, núm. 43, pp. 243-246.

16. Vegi's la nota necrològica i l'entrevista que li feren Joan Tort i Pere Tobaruela en aquest mateix núm. de *Treballs de la SCG*.

17. Des de finals del curs 1999-2000, les secretàries de la SCG són Teresa Balagué i Roser Rodríguez.

Per començar, cal dir sense cofoïsme que la SCG funciona positivament des d'un punt de vista formal, però convé mirar que aquest funcionament no esdevingui un anar fent, que pugui menar a un cert conformisme. És per això que la SCG ha de mantenir sempre l'esperit fundacional que la converteixi en una veu crítica i participativa en el debat geogràfic i que treballi per ser lloc de trobada dels professionals de la geografia, a voltes massa distanciats a causa d'una excessiva especialització dels geògrafs. Això no és un fet intrínsecament negatiu, però, ja que l'evolució del saber, com més va més complex, comporta inevitablement una especialització, potser excessiva, però que no és exclusiva de la geografia. El manteniment d'una veu crítica davant els problemes que afecten la societat i el territori, és, al capdavall, el que assegura als professionals de la geografia un lloc entre qui ha de resoldre'ls.

És per això que la SCG ha de programar actes d'una gran diversitat temàtica, sempre procurant no menystenir el nivell científic que és exigible a una Societat com la nostra. Per altra banda, la SCG ha de continuar sent un òrgan de relació amb la comunitat geogràfica nacional i internacional, així com un instrument per acollir debats geogràfics amb diversitat de temes i de professionals, que tinguin la necessària incidència social. Pel que fa a d'altres aspectes organitzatius, la SCG malda per incloure els cicles de conferències i seminaris dels propers cursos acadèmics en els currículums universitaris, a través dels crèdits a què opten els estudiants, perquè així s'establirà una necessària complicitat amb les universitats, cosa que ajudarà a assegurar el grau d'exigència científica i a garantir un digne nivell d'assistència. També és convenient de prosseguir amb l'organització d'activitats conjuntes amb la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat Catalana d'Economia, la Institució Catalana d'Estudis Agraris o la Societat Catalana d'Estudis Històrics, i promoure la presència de la SCG als mitjans de comunicació, sense oblidar altres de logístics com la regularització de trameses conjuntes sobre actes amb societats filials de l'IEC com les ara citades o el manteniment a la xarxa de la pàgina *web* recentment estrenada.

Ara bé, per tal que aquests plantejaments i enfocaments transcendeixin l'àmbit d'una declaració d'intencions, cal que es projectin en una programació d'activitats que en reculli l'esperit i garanteixi l'acompliment de l'objectiu enunciat en començar aquest article. Per això la SCG ja ha realitzat un curs dedicat a debatre els reptes de la geografia en el moment actual, sobre el seu sentit en començar un nou segle i el plantejament de síntesi que vol aplegar les aportacions de les disciplines que hi convergeixen; a l'entorn del paper del geògraf, des de l'ampliació del seu camp laboral els darrers anys; i al voltant de la ubicació de la geografia dins el món del coneixement.